

TİCARET VE KÜRESELLEŞME

BİR GİRİŞ

 facebook.com/SerbestKitaplar

 twitter.com/SerbestKitaplar

 instagram.com/serbest_kitaplar

 pinterest.com/SerbestKitaplar

 issuu.com/serbestkitaplar

 goodreads.com

Eamonn Butler

Ticaret ve Küreselleşme
Bir Giriş

An Introduction to Trade and Globalisation

Çeviren: Kubilay Atlay
Editör: Seval Yaman

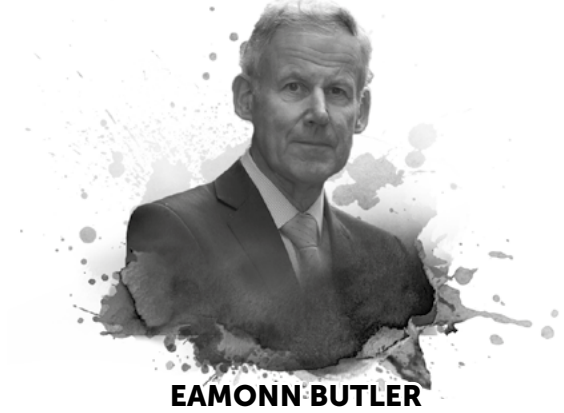
Serbest Kitaplar: 45
ISBN 13: 978-625-98070-6-5
1. Baskı: Kasım, 2024

Copyright © 2024, Serbest Kitaplar
Copyright ©2021, Institute of Economic Affairs (IEA)
Türkçe çeviri Copyright © 2024, Kubilay Atlay

Bu eser Institute of Economic Affairs'ın (IEA) izniyle yayınlanmıştır.
This translation is published with the permission from the Institute of Economic Affairs.

Bu eser Institute of Economic Affairs'ın desteği ve Özgürlük Araştırmaları Derneği'nin katkılarıyla hazırlanmıştır. Bu çalışmadaki görüşler yazara aittir. Özgürlük Araştırmaları Derneği ve Institute of Economic Affairs'ın görüşlerini yansıtmaz.

Kapak Tasarımı: H. İbrahim Şirin
Sayfa Tasarımı: Serbest Kitaplar
Baskı: Tarcan Matbaası (Sertifika No: 47663)

EAMONN BUTLER

Eamonn Butler, dünyanın önde gelen politika düşünce kuruluşlarından biri olan Adam Smith Enstitüsü'nün Direktörüdür. Ekonomi ve psikoloji derecelerine, felsefe alanında doktora derecesine ve fahri DLitt derecesine sahiptir. Adam Smith Enstitüsü'nün kurucu ortağı olmak için Birleşik Krallık'a dönmeye önce 1970'lerde Washington'da ABD Temsilciler Meclisi için çalışmış ve Hillsdale College'da felsefe dersleri vermiştir. Butler, Valley Forge'da Özgürlükler Vakfı'nın Özgürlük Madalyası'nı ve Birleşik Krallık Ulusal Özgür Girişim Ödülü'nü kazanmış; Anthem Film Festivali'nde *Magna Carta'nın Sırları* adlı filmi ödül almış ve *Foundations of a Free Society* adlı kitabı ise Fisher Ödülü'ne layık görülmüştür.

Eamonn Butler'ın diğer kitapları, öncü iktisatçılar Adam Smith, Milton Friedman, F. A. Hayek ve Ludwig von Mises'e giriş niteliğindedir. Ayrıca klasik liberalizm, kamu tercihi, kapitalizm, demokrasi, ticaret, Avusturya Ekonomi Okulu ve büyük liberal düşünürlerin yanı sıra *The Condensed Wealth of Nations* ve *The Best Book on the Market* hakkında da kitapçıklar yayınladı. *Forty Centuries of Wage* ve *Price Controls* kitaplarının da yazarı olmakla beraber IQ üzerine bir dizi kitabın ortak yazarıdır. Yazar ayrıca yazılı basın, yayıncılık ve sosyal medyada sık sık katkıda bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

KUBİLAY ATLAY

1981 Burdur doğumlu olan Kubilay Atlay 2004 yılında ODTÜ İşletme bölümünden lisans, 2015 yılında Swansea Üniversitesinden Deniz Hukuku Yüksek Lisans diplomalarını almıştır. Çeşitli dergilerde ifade hürriyeti, serbest piyasa ve özel mülkiyet üzerine yazı ve çevirileri yayınlanmıştır. Evli ve 2 çocuk babasıdır.

GİRİŞ	13
1. TİCARETİN DOĞASI	18
Ticaret Her Yerdedir (Ve Bu Hep Böyledi)	18
Uzmanlaşma ve Verimlilik	19
Kazananlar ve Kaybedenlere İlişkin Endişeler	19
Korumacılık	20
Ticaret Engellerini Azaltma Çabaları	21
Ulus-Ötesi Şirketler	22
Ahlâkî Bir Mal Olarak Ticaret	23
Ticaretin Geleceği	24
2. TİCARETİN KÖKENLERİ	27
Taş Devri Ticareti	27
Tarihi Kayıtlar ve Suçlamalar	28
Hediye Değişimi ve Para Devrimi	29
Ortaçağ Ticaret Yolları	30
Yeni Fikirler ve Yeni Dünyalar	31
3. ULUSLARARASI TİCARETİN YÜKSELİŞİ	33
Merkantilist Dönem	33
Serbest Ticarete Yönelik Bocalayan Adımlar	35

Mısır Yasalarına Veda	37
Daha Açık Ticaret Dönemi	38
Serbest Ticaret Politikalarının Düşüşü	39
4. TİCARET TEORİSİ	43
Takas ve Değer	43
Uzmanlaşma	44
Karşılaştırmalı Üstünlük	45
Eşit Olmayan Avantajlar ve Ticaret	46
Kim Kiminle Ticaret Yapıyor?	47
Yerçekimine Meydan Okunur mu?	48
5. TİCARETİN FAYDALARI	50
Ticaretten Elde Edilen Statik (Sabit) Kazançlar	50
Ticaretten Elde Edilen Dinamik (Değişken) Kazançlar	52
Maddi Olmayan Faydalar	54
6. TİCARETTE KAZANANLAR VE KAYBEDENLER	57
Ekonomik Değişim Kazananlar ve Kaybedenler Yaratır	57
Zengin Ülkelerde Yerinden Edilme	58
İşgücü Verimliliği	60
Değişim ve Küreselleşme	61
Rekabete Maruz Kalma	61
7. KÜRESELLEŞME İLE İLGİLİ ENDİŞELER	63
Yoksul Ülkelere Baskılar	63
Kalıcı Bir Fark mı?	64
İthal İkamesi	65

Adil Ticaret Hareketi	66
Yoksul İşçilerinin Sömürülmesi	68
Çevresel Kaygılar	70
Kültürel Emperyalizm	71
8. KORUMACILIK	75
Korumacılık Politikaları	75
Korumacılık Araçları	76
Hangi Firmaları Korumalı?	79
İstenmeyen Sonuçlar	80
Korumacılığının Maliyeti	81
9. KORUMACILIK LEHİNE ARGÜMANLAR	83
Bebek Endüstri Argümanı	83
Anti-Damping Argümanı	85
Çalışma Standartları	86
Ürün Standartları ve Biyogüvenlik	86
Güvenlik Endişeleri	87
Yaptırımlar	88
10. ÖDEMELER DENGESİ AÇIĞI	90
Ödemeler Dengesi	90
Açıklar Her Zaman Sorun Değildir	91
Ülkeden Ülkeye Açıklar	93
Döviz Kurları	94
Devlet Müdahalesi	95

11. SERBEST TİCARETİN DİRİLİŞİ	97
Savaş Sonrası Dönemde Ticarete Dönüş	97
Ufku Genişletmek	98
Farklı Yaklaşımlar	99
Bölgesel Ticaret Anlaşmalarına Örnekler	102
12. ULUS-ÖTESİ ŞİRKETLER	105
Küresel Değer Zincirlerini Yönetmek	105
Ulus-Ötesi Şirketlerin Kökenleri	106
Müphem Sınırlar	108
Ulus-Ötesi Şirketler Ne Kadar Güçlü?	110
13. TİCARET VE AHLÂK	112
Ticaretin İki Farklı Yüzü	112
Ticaret ve Liberal Değerler	113
Ticaret ve Eşitlik	115
Ticaretin Ahlâkî Değeri	116
14. TRENDLER VE ALINAN DERSLER	119
Uluslararası Ticaretinin Faydaları	119
Trendler ve Zorluklar	121
Serbest Ticarete Yönelik Siyasi Zorluklar	124
Korumacılık İçin Baskı	126
Uyum İhtiyacı	127
KAYNAKÇA	129
İLERİ OKUMALAR	135
IEA HAKKINDA	138

GİRİŞ

BU KİTAP KİMLER İÇİN

Bu kitap, uluslararası ticaretin ilkeleri, ekonomisi ve politikasına basit bir giriş niteliğindedir. Sade bir dille yazılmış olan bu kitap, ülkeler arası ekonominin temelinde yatan ilkelere ve ticaretin nasıl yapılandırıldığı ve yönetildiğine ilişkin kamuoyu tartışmalarına ilgi duyan zeki okuyuculara hitap etmektedir. Okul ve üniversite öğrencilerinin yanı sıra iş dünyası ve kamu politikaları alanında çalışanlar da bu kitabı faydalı bulacaktır.

TİCARET VE KÜRESELLEŞME NEDEN ÖNEMLİDİR?

Uluslararası ticaret son yarım yüzyılda büyük bir artış gösterdi. Modern yaşamın son derece önemli bir parçası hâline geldi, refahı yaydı ve küreselleşme dediğimiz bir süreçte uluslar arasında karşılıklı bağımlılığı ve kültürel alışverişi teşvik etti. Hem tüketici hem de üretici olarak yaşam biçimimizi şekillendiriyor ve bize yeni ürünler ve fırsatlar sunuyor. Ve ticaret artık pamuk, tahıl, kereste ya da demir cevheri gibi ürünlerle sınırlı değil; finans, sigorta, eğitim,

telekomünikasyon, sağlık, turizm, ulaşım, danışmanlık ve bilgi teknolojisi gibi hizmetlere de yayılmış durumda.

Küreselleşmenin olmazsa olmazı olan karşılıklı bağımlılık, artık birçok farklı ülkede birçok farklı şirket tarafından üretilen veya monte edilen telefonlar, trenler, arabalar veya ofis koltukları gibi günlük ürünlere erişimi mümkün kılmaktadır. Üretim ve perakende ise finans, sigorta ve taşımacılık, bankalar ve yine küresel bir ağın parçası olan şirketler tarafından sağlanan hizmetler sayesinde mümkün olmaktadır. Tüketiciler olarak, ticaret sekteye uğrayana veya en azından güvendiğimiz ürünlere artık erişemediğimizi anlayana kadar diğer ülkelere olan bu bağımlılığımızı pek fark etmiyoruz.

Bu ekonomik karşılıklı bağımlılık sosyal ve kültürel alışverişi de beraberinde getirmiştir. Ticaret ve küreselleşme sayesinde tüm dünyanın yemeklerinden, filmlerinden, tiyatrosundan, müziğinden, sanatından, fikirlerinden ve öğrenme süreçlerinden faydalanabiliyoruz. Bu küreselleşme, diğer ülkelerin tarihi ve geleneklerinin daha iyi anlaşılmasını ve diğer yaşam tarzlarına daha fazla saygı duyulmasını da beraberinde getirdi.

Ticaret ve uluslararası politika giderek daha fazla iç içe geçmektedir. Neredeyse tüm ekonomistler en iyi ticaret rejiminin, mal ve hizmetlerin ülkeler arasında mümkün olduğunca az kısıtlama ile ticaretine izin veren, açık ve rekabetçi serbest ticaret olduğu konusunda hem fikirdir. Ancak politikacılar genellikle farklı görüşe sahiptir. Bu kitap, bir yandan serbest ticaretin ekonomik gerekçelerini kabul ederken, diğer yandan da serbest ticareti eleştirenlerin işlerin yurt dışına kayması, potansiyel güvenlik tehditleri ve standart dışı ithalat gibi endişelerini anlamaya çalışmakta-

dır. Kitap, ithalat vergileri, ambargolar ve ticaret savaşları gibi siyasi tepkilerin verdiği daha geniş çaplı zararı gösterirken, serbest ticareti eleştirenlerin nedenlerini anlamaya çalışmaktadır.

Özetle, ticaret giderek önemi artan bir konudur. Ticareti doğru yapmak, iyi bir ekonomi yanında milyonlarca insanla nasıl barışçıl bir şekilde iş birliği yapabileceğimizle de ilgilidir.

KİTABIN YAPISI

Kitap, ticaretin temel ilkelerinin ana hatlarıyla açıklanmasıyla başlamaktadır. 1. Bölüm, ticaretin uzmanlaşmayı ve kaynakların verimli kullanımını teşvik eden evrensel bir insan faaliyeti olduğunu açıklamaktadır. Bununla birlikte, ticaretin kazananları ve kaybedenleri de vardır ve bu nedenle eleştirilere ve ticareti engellemek için tasarlanmış politikalara yol açabilir. Ticaretin geleceği ele alınmadan önce uluslararası şirketlerin rolü ve serbest ticaretin ahlakılığı ana hatlarıyla ele alınmaktadır.

Sonraki iki bölüm ticaretin kökenlerine ve genişlemesine bakmaktadır. 2. Bölüm, ticaretin Taş Devri'ne kadar uzandığını ve modern zamanlara kadar nasıl büyüdüğünü göstermektedir. Ancak 3. Bölüm'de de anlatıldığı gibi, uluslararası ticaretin büyümesi her zaman sorunsuz olmamıştır. Örneğin 20. Yüzyıl'daki savaşlar kısıtlamaların yeniden getirilmesine yol açana kadar, Avrupa'da 19. Yüzyıl'a kadar süren orta ölçekli kısıtlamalar, yerini nispeten serbest bir ticaret yüzyılına bırakmıştır. Ülkelerin uluslararası ilişkileri de her zaman olumlu olmamıştır. Örneğin sömürgecilik ve emperyalizm çağında halkların ve kaynakların sömürülmesine ve köle ticaretine tanık olunmuştur. Bunlar bugün hiçbir serbest ticaret savunucusunun göz yummayacağı şeylerdir.

4. Bölüm’de ticaret teorisi ve ülkelerin “karşılaştırmalı üstünlükleri” konusunda uzmanlaşmaları özetlenmektedir. Ticaretin iklim ve kaynak farklılıklarını telafi etmeye nasıl yardımcı olduğunu açıklamakta ve ülkelerin birbirleriyle neden ticaret yaptığını araştırmaktadır. 5. Bölüm ticaretin faydalarını, sadece tüketicilere sağladığı seçenek ve değeri değil, aynı zamanda kaynakların yeniden kullanımında teşvik ettiği sistematik iyileşmeyi de incelemektedir. Bu bölümde ayrıca açık bir ticaret ortamının ekonomik olmayan faydaları da ele alınmaktadır.

Sonraki iki bölüm, insanların ticaretle ilgili bazı endişelerini dile getirmektedir. 6. Bölüm, ekonomik değişimin kazananlar ve kaybedenler yarattığını göstermektedir. Üretimin daha ucuz ülkelere kaydırılması istihdamı tehdit edebilir ve bir ekonominin yeni gerçeklere uyum sağlaması zaman alabilir. 7. Bölüm, küreselleşmiş bir ekonomide yoksul ülkelerin zengin ülkeler tarafından baskı altına alındığına dair endişeleri ele almaktadır. Bu kapsamda, yoksul ülkelerin hiçbir zaman gelişemeyeceği, yoksul işçilerin sömürüldüğü, “adil ticaret” hareketinin bunu telafi edebileceğine yönelik endişeleri ve zengin ülkelerin daha düşük çevre standartlarına sahip yoksul ülkelere iş ihraç etmesi konusu incelenmektedir.

Sonraki üç bölüm korumacılığı incelemektedir. 8. Bölüm, korumacı önlemlerin arkasındaki politikaları ve önlemleri ana hatlarıyla açıkladıktan sonra bu tür politikaların maliyetlerine ve istenmeyen sonuçlarına işaret etmektedir. 9. Bölüm, ticaret engelleri için ileri sürülen bebek endüstriler, damping, ürün ve çalışma standartları, güvenlik endişeleri gibi argümanları daha ayrıntılı olarak incelemektedir. Bu bölümde bu argümanların çoğunun yanlış anlaşıldığı sonucuna varıyoruz. 10. Bölüm, ödeme-

ler dengesini ve açıkların korumacılık için neden kötü bir bahane olduğunu incelemektedir. Takip eden üç bölüm günümüz ticaretini ele almaktadır.

11. Bölüm, dünyanın şu anki ticaret kısıtlamalarının azaltılması yönündeki vaatleri ve günümüz ticaretinin daha da genişleyen kapsamını tartışmaktadır. Ticareti daha serbest hâle getirmenin farklı yolları incelenmektedir. 12. Bölüm’de küresel değer zincirleri ve ulus-ötesi şirketlerin rolü ve gücü ele alınmaktadır. 13. Bölüm ticaretle ilgili ahlaki argümanları incelemektedir.

14. Bölüm ticaretin geleceğini ele almaktadır. Ticaretin genel faydalar getirdiğini ancak belirli sektörlere ve işçilere zarar da verebileceğini ve bu sorunların ticareti kısıtlamak için siyasi baskıya yol açtığını savunmaktadır. Hükümet politikasının ticareti kısıtlamak değil, insanların ekonomik değişime uyum sağlamasını mümkün kılmak olması gerektiği öne sürülmektedir.

1

TİCARETİN DOĞASI

TİCARET HER YERDEDİR (VE BU HEP BÖYLEYDİ)

Günümüzde dünya ticaretinin büyüme hızı ve kapsamı şaşırtıcıdır. 1979 yılında ticaret, dünyanın ekonomik büyüklüğünün üçte birinden fazlasını (yüzde 35,6) oluşturuyordu. Bu oran 1999'da dünyanın ekonomik büyüklüğünün yarısına yaklaşmıştı (yüzde 46,5) ve 2019'da yarısını epey geçmişti (yüzde 58,2). 1999 yılında ihraç edilen malların toplam değeri 6 trilyon doların altındaydı ve ihraç edilen hizmetlerin toplam değeri 1 trilyon dolardan biraz fazlaydı. Yirmi yıl sonra bu rakamlar sırasıyla neredeyse 19 trilyon dolar ve 6 trilyon doların üzerine çıktı (Dünya Bankası, 2019). Malî krizler, iç savaşlar, uluslararası savaşlar, ticaret savaşları, hatta salgın hastalıklar gibi kaçınılmaz geçici aksaklıklara rağmen, ticaret uzun vadeli genişlemesini sürdürmüş görünüyor. Ticaretin genişlemesiyle birlikte küreselleşme başlamış; dünya halkları, şirketleri ve ekonomileri arasındaki etkileşim ve entegrasyon, refah artışını ve fikirlerin, kültürlerin ve ilerlemenin yayılmasını beraberinde getirmiştir.

Ticaret her zaman var olmuştur. Taş Devri'ne kadar uzandığına ve tüm kıtaları aşarak onları birbirine bağlayan takdire şayan antik ticaret yollarına dair kanıtlar vardır. Ticaret, binlerce yıl boyunca, para kullanımı yaygınlaşmadan ve Akdeniz ekonomileri yükselişe geçmeden önce, takas yoluyla, yani malların doğrudan değişimi şeklinde serpilip gelişmiştir.

UZMANLAŞMA VE VERİMLİLİK

Ancak ticaretin büyümesi her zaman sorunsuz olmadı. Ortaçağ boyunca ve 18. Yüzyıl'a kadar ülkeler altın ve gümüş biriktirmenin, onları yabancı malları satın almak için kullanmaktan daha iyi olduğunu düşünüyorlardı. Büyük İskoç ekonomisti Adam Smith'in (1776) ticaretten her iki tarafın da kazançlı çıktığını göstermesine kadar anlayış böyleydi. Smith'in fikirleri ticaretin önündeki engellerin kaldırılmasına ve 19. Yüzyıl'daki nispeten serbest ticaret ve artan refah dönemini başlattı.

David Ricardo (1817), Smith'in uzmanlaşmanın üretkenliğimizi büyük ölçüde artırdığı yönündeki bir diğer görüşünden hareketle, ülkelerin daha iyi yaptıkları şeylere yani karşılaştırmalı üstünlüklerine odaklanmaları ve üretim fazlalıklarını başkalarıyla takas etmeleri gerektiğini gösterdi. Aslında uzmanlaşma ve ticaret yoluyla ülkeler coğrafyalarının ve iklimlerinin zorluklarının üstesinden gelebilirler. Örneğin soğuk bir ülke üretimini kış meyveyle, çorak bir ada ise minerallerini tahılla takas edebilir.

KAZANANLAR VE KAYBEDENLERE İLİŞKİN ENDİŞELER

Değişim olmadan ilerleme olmaz, ancak değişimin hem kazananları hem de kaybedenleri vardır. Smith, her iki tarafın da değişimden fayda sağlaması gerektiği konusunda

haklı olsa da -aksi takdirde ticaret olmazdı- uzmanlaşma ve üretkenlikteki gelişmeler, sıkıntılı olabilecek değişikliklere sebep olabilir.

Örneğin zengin ülkelerdeki insanlar, daha ucuz yabancı işçilerin işlerini ellerinden almasından şikâyet ederken, fakir ülkeler geleneksel zanaatların seri üretimle üretilmiş ithal mallar tarafından yok edildiğinden şikâyetçidir. Ancak bir ülkenin aynı malı ya da daha iyisini başkalarından daha ucuza satın alabileceken kendi ülkesinde üretmesi mantıklı değildir. Her ülke uzmanlaşarak üretkenliğini ve uzun vadeli refahını artırır. Ticaretin getirdiği rekabet bu ilerlemeyi kamçılar.

Eleştirmenler zengin ülkelerin ticarete hâkim olup diğerlerini geride bırakmasından, daha yoksul işçilerin kötü koşullarda (*sweatshop*) çalıştırılmasından ya da kültürlerin ticaret yüzünden yok olup gitmesinden endişe etmektedir. Gerçekte ise ticaret, özellikle dünyanın en yoksul kesimlerine tarihin en büyük ve en hızlı refah artışını sağladı. İmalat işlerinin daha ucuz ülkelere yaptırılması, bu ülkelerin insanlarına çiftçilik veya madencilik gibi geleneksel mesleklerden daha az zahmetli ve daha az tehlikeli olan yeni istihdam fırsatları sundu ve daha zengin yaşamlar kurmalarına olanak sağladı. Ticaret aynı zamanda dünyayı kültürel açıdan daha önce hiç olmadığı kadar zenginleştirdi, fikirlerin ve inovasyonların çok daha geniş bir alana yayılmasını sağladı.

KORUMACILIK

Bununla birlikte, üreticilerin sayısı tüketicilerden çok daha az olmasına rağmen, yurt dışından gelen daha ucuz veya daha iyi malların tehdidi altındaki üreticilerin baskısı, birçok ülkenin yabancı rakiplere karşı engeller koymasına

neden olmaktadır. Bazı ülkeler kendi sanayileri rekabet edebilecek kadar büyüene kadar ucuz ithalata direnerek kendi kendilerine yeterli olmak isteyebilirler. Diğer ülkeleri ucuz malları kendi üzerlerine boca etmekle ve kendi üreticilerinin altını oymakla suçlayabilirler.

Kendi yüksek istihdam kurallarına veya çevre standartlarına uymayan ülkelere yapılan ithalata itiraz edebilirler. Diğer ülkelere mal almak için harcadıkları paranın, o ülkelerin kendilerinden mal almak için harcadıklarından daha fazla olmasından endişe duyabilirler.

Sebepler ne olursa olsun, ülkeler yabancı malların akışını durdurmak için genellikle vergiler (gümrük vergileri), sayı kısıtları (kotalar) ya da daha az belirgin engeller uygularlar. Ancak bunun belli maliyetleri vardır. Akışı denetlemek, büyük bir bürokrasiyi gerektirir. Üstelik ticaret engelleri koyan ülkeler kendi halklarını daha da kötü duruma düşürür, çünkü tüketicilerinin istediği ve üreticilerinin ihtiyaç duyduğu ithal malları daha pahalı ve bazen tümünden elde edilemez hâle getirir. Yerel alternatif olmayabilir ya da daha düşük kalitede olabilir. Dolayısıyla bugün ekonomistler, birkaç üreticiye geçici faydalar sağlasa da bu tür bir “korumacılığın” hata olduğu konusunda genel olarak hemfikirdirler.

TİCARET ENGELLERİNİ AZALTMA ÇABALARI

Korumacılık, ticaret engellerinin düşman ülkelerin ekonomilerini mahvetmek için bir silah hâline geldiği Birinci Dünya Savaşı'nın bir sonucu olarak hız kazandı. İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasına neden olan gerginliklere katkıda bulunarak iki savaş arasındaki yıllar boyunca devam etti. Ancak kısa bir süre sonra, özellikle Batılı ülkeler ticaret engellerinin yol açtığı zararın ve bunların azaltılmasının getireceği faydaların farkına vardı. Korumacılığı

sınırlandırmanın ve daha kolay, daha serbest ticareti teşvik etmenin yollarını tartışmak için uluslararası bir forum kurdular: “Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması”.

Çok az önerme profesyonel ekonomistler arasında açık dünya ticaretinin ekonomik büyümeyi arttırdığı ve yaşam standartlarını yükselttiği kadar fikir birliğine sahiptir.

Gregory Mankiw (2006)

Görüşmelere daha fazla ülke katıldıkça ve yeni ticaret konuları gündeme geldikçe (örneğin dijital ve telekomünikasyon hizmetleri dâhil olmak üzere hizmet ticareti, her ülkenin mesleki standartlarının uluslararası alanda kabul edililmeyeceği konusu, fikri mülkiyetin korunması), Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) görüşmeleri resmî bir uluslararası organ olan Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) dönüştü. Yıllar içinde GATT ve DTÖ, ithalat üzerindeki ortalama gümrük vergilerini büyük ölçüde düşürmüştür. Kuşkusuz, AB'nin tarım ürünlerine uyguladığına benzer yüksek gümrük vergileri devam etmektedir ve Trump başkanlığı döneminde Çin ve ABD arasında olduğu gibi ticaret savaşları hâlâ yaşanmaktadır. Ancak bugün korumacılığın var olduğu yerlerde bu çoğunlukla daha az belirgin araçlarla yürütülmektedir ve bu nedenle başa çıkılması daha zordur.

ULUS-ÖTESİ ŞİRKETLER

Genişleyen ticaretin bir özelliği de ulus-ötesi şirketlerin (UÖŞ) büyümesi olmuştur. Bunun nedeni, tedarik veya 'değer' zincirlerinin gerçek anlamda küresel hâle gelmesidir.

Örneğin iPhone'un montajı Tayvan'da yapılmaktadır. Ancak piller, Hindistan ve Brezilya da dâhil olmak üzere 80 ülkede üretim yapan Güney Koreli bir firma tarafından tedarik edilmektedir. Ses çipleri İngiltere, Çin ve Singapur dâhil olmak üzere 8 farklı ülkeden gelmektedir. Ekranlar ise 24 ülkede 107 lokasyonu bulunan bir ABD firması tarafından üretilmekte. Hareketi algılayan aygıtlar Almanya, Çin, Japonya ve diğer bazı ülkelerden gelmektedir. Jiroskoplar İsviçre menşelidir. Kameralar Brezilya, Çin, Endonezya, Hindistan ve diğer birçok ülkede fabrikaları bulunan ABD ve Japon şirketlerinden geliyor. Pusulalar Fransa, ABD, İngiltere ve başka ülkelerde fabrikaları bulunan bir Japon firması tarafından üretiliyor. 27 başka parça da aynı derecede şaşırtıcı bir grup ülkeden gelmektedir (Krueger, 2020: Bölüm 19).

Bu gibi küresel ağları yönetmek, birçok farklı ülkede her büyüklükte ortak ve taşeronla çalışan küresel erişime sahip işletmeler gerektirir. Bazı eleştirmenler bu tür şirketlerin sahip olduğu ekonomik güç ve herhangi bir hükümet tarafından etkin bir şekilde kontrol edilip edilemeyecekleri konusunda endişe duymaktadır. Ancak ulusötesi operasyonlar her zaman var olmuştur ve birçoğu sadece gevşek uluslararası işbirlikleridir ve genellikle sanıldığından daha güçsüzdür.

AHLÂKÎ BİR MAL OLARAK TİCARET

Pek çok insan ticarete ve ticaretin yoksul ülkeler ve halklar üzerindeki etkilerine şüpheyle yaklaşmakta, hatta bazıları ticareti ahlaki bir kötülük olarak görüp kınamaktadır. Ancak ticaret, en yoksul kesimler başta olmak üzere insanlığın refahına büyük katkı sağlamıştır. Ticaret 1990'larda büyük ölçüde genişlemeye başladığından beri (Hindistan,

Doğu Avrupa, Latin Amerika, Afrika, Doğu ve Güney Doğu Asya'daki reformlar bu bölgeleri dünya ticaret ağlarına daha derinden dâhil ettiğinde), yaklaşık bir milyar insan "günde 2 dolardan az kazanmak" anlamındaki yoksulluktan kurtuldu.

Ticaret ekonomik olmayan faydalar da sağlar. Uluslararası güven, işbirliği ve anlayışı teşvik ettiğine dair iyi kanıtlar vardır. Siyasi özgürlük, hukukun üstünlüğü, dürüstlük, ifade özgürlüğü ve diğer liberal değerlerle ilişkilidir. Hatta milliyetçiliği ve etnik çatışmaları yatıştırır ve barış, adalet ve eşitliği destekler. Sonuçta, ticaretin faydalarından yararlanmak isteyen insanlar işbirliği yapmayı öğrenmelidir.

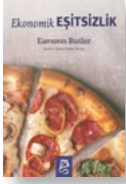
Ve şimdiye kadar hayal bile edilemeyecek bir ölçekte işbirliği yapıyoruz. Yediğimiz yemekler bile bu küreselleşmiş dünyadaki pek çok ülkenin tarzlarını ve malzemelerini yansıtıyor. Sinema, sanat ve kültürün diğer unsurları uluslararası hâle geldi. Diğer ülkelerin çeşitliliğini ve yaşam tarzlarını daha fazla anlıyoruz. Şirketler ulus ötesi hâle geldi ve yetenekli gurbetçi işçiler dünyanın dört bir yanına seyahat edip, başka ülkelere yerleşiyor.

TİCARETİN GELECEĞİ

Ticaret genişledikçe yeni sorunlar da ortaya çıktı. Bunlardan biri, güvenlik konusuna giderek daha fazla odaklanılmasıdır: örneğin ABD ve İngiltere, mobil sağlayıcıların Huawei 5G ekipmanlarını ithal etmelerini, ağlarını gözetlemek için kullanılabileceği korkusuyla yasaklamıştır. Bir diğeri ise, Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü'nün (OECD) dünya ticaretinin yüzde 3'ünden fazlasını oluşturduğunu tahmin ettiği (OECD, 2019) giysi ve ayakkabılar, elektronik eşyalar, parfümler, oyuncaklar ve ilaçlar da

dâhil olmak üzere sahte ve korsan malların yayılmasıdır. Ticaretin giderek artan bir kısmı artık bankacılık, muhasebe, hukuk hizmetleri, sağlık ve eğitim, dijital hizmetler ve telekomünikasyon gibi hizmetlerden oluşmakta ve kendi sorunlarının yanı sıra ilgili profesyonellerin (avukatlar ve muhasebeciler gibi) niteliklerinin uluslararası alanda kabul edilip edilmemesi gibi genel sorunları da gündeme getirmektedir. Bir diğer endişe konusu da çevre olup, ülkeler yüksek karbon ayak izine sahip mallara direnmekte ya da bazı gübre ve pestisitlerin ithalatını yasaklamaktadır. Ve daha genel olarak, 'yükselen' ekonomilerin (Brezilya, Çin, Hindistan, Endonezya, Meksika, Fas, Filipinler, Güney Afrika ve Türkiye gibi) büyümesi, dünya genelinde bölgeler arasındaki geleneksel ekonomik dengeleri sallamaktadır.

Ne yazık ki, ticaretle ilgili politikaların çoğu ekonomik mantıkla değil, iç ve uluslararası siyaset tarafından yönlendirilmektedir. Bu nedenle ticaretin iyi işlemesi için uluslararası bir çerçeveye ve küresel bir hukuk kaidesine ihtiyaç vardır. Ülkeler üzerindeki kendi sanayilerini koruma ve diğerlerine karşı engelleri artırma yönündeki baskılar göz önüne alındığında bu kolay bir iş değildir. Ancak ticaretin gelecekte bizi nereye götüreceğini bilmemize imkân yok: en iyi politikamız değişime direnmek değil, etkilenenlerin değişime uyum sağlamasına yardımcı olmaktır.

EKONOMİK EŞİTSİZLİK

Eamonn Butler

Bu kitap, ekonomik eşitsizliğin nedenlerini, sonuçlarını ve çözüm önerilerini ele alıyor. Gelir dağılımındaki eşitsizliklerin toplumsal ve ekonomik etkilerini analiz ederek, farklı politikaların sonuçlarını değerlendiriyor.

KAMU TERCİHİ

Eamonn Butler

Eamonn Butler, kamu tercihi kuramını ve uygulamalarını açıklıyor. Siyasi karar alma süreçlerini ekonomik bir perspektifle analiz ederek, devlet müdahalesinin sonuçlarını ve piyasa mekanizmasının önemini vurguluyor.

KAPİTALİZM VE ÖZGÜRLÜK

Milton Friedman

Nobel ödüllü Milton Friedman'ın bu klasik eseri, ekonomik özgürlüğün ve serbest piyasaların önemini göstererek savunusunu yapıyor. Devlet müdahalesinin olumsuz etkilerini eleştirerek, bireysel özgürlük ve ekonomik refah için serbest piyasa ekonomisinin gerekliliğini vurguluyor.

TERCİH ÖZGÜRLÜĞÜ

Rose ve Milton Friedman

Serbest piyasa ekonomisinin ve bireysel özgürlüğün önemini savunan bu klasik eser, ekonomik ve siyasi özgürlük arasındaki ilişkiyi inceliyor. Friedman çifti, devlet müdahalesinin zararlarını ortaya koyarak, bireylerin kendi seçimlerini yapma hakkını vurguluyor.

KAPİTALİZM, SOSYALİZM VE DEMOKRASİ

Joseph A. Schumpeter

Bu klasik eserde Schumpeter, kapitalizmin geleceği ve sosyalizmle olan ilişkisini inceliyor. Kapitalist sistemin dinamiklerini ve yaratıcı yıkım sürecini analiz ederek, kapitalizmin geleceği ve demokrasinin rolü üzerine öngörülerde bulunuyor.

GÖRÜNMEZ KALP

Russell D. Roberts

İktisat bilimini bir aşk hikayesiyle harmanlayan bu roman, piyasa ekonomisinin işleyişini ve insanların ekonomik kararlarını nasıl aldıklarını anlatıyor. Eğlenceli bir anlatımla iktisadın temel prensiplerini açıklıyor.

ANTİ-KAPİTALİST SAFSATALAR

Rainer Zitelmann

Zitelmann, yaygın anti-kapitalist argümanları çürütmeye çalışıyor. Kapitalizmin tarihsel başarılarını ve alternatif sistemlerin eksikliklerini vurgulayarak, kapitalizmin savunulabilir bir sistem olduğunu ileri sürüyor.

SAVUNULAMAZI SAVUNMAK

Walter Block

Provokatif ve tartışma yaratan bu kitapta Block, toplum tarafından genellikle ahlaksız veya zararlı kabul edilen meslekleri ve eylemleri özgürlükçü bir perspektifle savunuyor. **YAKINDA**

PARANIN SATIN ALAMAYACAĞI ŞEYLER

Michael J. Sandel

Ünlü siyaset felsefecisi Sandel, bu paranın satın alamayacağı değerleri sorguluyor ve piyasa ekonomisinin ahlaki sınırlarını tartışmaya açarak toplumu ayakta tutan ve parayla satın alınamayacak değerler üzerine bir sorgulama yapıyor.

YİRMİ BİRİNCİ YÜZYIL'DA KAPİTALİZM

Donghyun Park

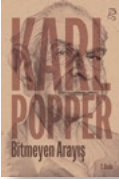
Küresel kapitalizmin sorunlarını ve çözüm yollarını ele alan bu kitap, ekonomik eşitsizlik, çevresel sorunlar ve finansal krizler gibi güncel meselelere eğiliyor. Park, kapitalizmin nasıl daha adil ve sürdürülebilir hale getirilebileceğine dair yeni bir bakış açısı sunuyor.

LIBERALİZM VE HOŞNUTSUZLARI

Francis Fukuyama

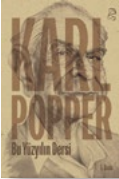
Ünlü siyaset bilimci Fukuyama, modern toplumların temelini oluşturan liberalizmin başarısızlıklarını ve eleştirilerini cesurca masaya yatırıyor. Kitap, özgürlük, bireysel haklar ve toplumsal adalet arasındaki gerilimleri keşfederken, liberalizmin kendini yenileyip yenileyemeyeceğini sorguluyor. **YAKINDA**

BİTMEYEN ARAYIŞ

Karl R. Popper

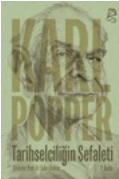
Bilim felsefesinin önemli isimlerinden Karl R. Popper, bu otobiyografik eserinde düşünce dünyasını ve bilimsel arayışını anlatıyor. Bilimsel bilginin doğası, eleştirel düşünme ve açık toplum gibi konulardaki görüşlerini paylaşıyor.

BU YÜZYILIN DERSİ

Karl R. Popper

Popper, bu eserinde 20. Yüzyıl'ın önemli olaylarından çıkarılan dersleri ele alıyor. Totaliter rejimlerin yükselişi ve düşüşü, özgürlük ve demokrasi gibi konulara odaklanarak, insanlığın geleceği için önemli mesajlar veriyor.

TARİHSELÇİLİĞİN SEFALETİ

Karl R. Popper

Toplumların geleceğini kesin olarak tahmin edebileceğini iddia eden tarihselcilik akımını eleştiren bu eser, bilim felsefesinin önemli metinlerinden biridir. Popper, tarihselciliğin hatalarını ortaya koyarak, açık toplum ve eleştirel düşüncenin önemini vurguluyor.

YÖNETİM ÜZERİNE BİRİNCİ İNCELEME

John Locke

Siyasi düşünce tarihinin en önemli eserlerinden biri olan bu kitapta Locke, mutlak monarşiyi eleştirerek, doğal haklar ve halk egemenliği gibi kavramları temellendiriyor. Locke'un burada aktardığı fikirleri, modern demokrasilerin gelişiminde büyük etki sahibi olmuştur.

YÖNETİM ÜZERİNE İKİNCİ İNCELEME

John Locke

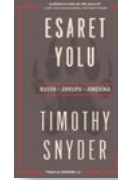
Locke'un siyasi felsefesinin temel metinlerinden biri olan bu kitap, meşru hükümetin temellerini ve bireysel hak ve özgürlükleri inceliyor. Locke, devletin görevinin vatandaşların haklarını korumak olduğunu savunuyor.

İNSAN ANLIĞI ÜZERİNE BİR DENEME

John Locke

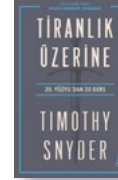
John Locke'un bu klasik eseri, bilginin kaynağı ve sınırları üzerine derinlemesine bir inceleme sunuyor. Deneyim ve düşüncenin rolünü vurgulayan Locke, insan zihninin işleyişini ve bilgi edinme sürecini analiz ediyor.

ESARET YOLU

Timothy Snyder

Ünlü tarihçi Snyder, Rusya, Amerika ve Avrupa'daki özgürlük karşıtı eğilimleri inceliyor. Totaliter rejimlerin tarihsel örneklerinden yola çıkarak, günümüzde özgürlüklerin nasıl tehdit altında olduğunu ve demokrasiye yönelik tehlikeleri ele alıyor.

TİRANLIK ÜZERİNE

Timothy Snyder

Ödüllü tarihçi Snyder, özgürlüğün ne olduğunu, nasıl yanlış anlaşıldığını ve onu korumamızın neden hayatta kalmamız için tek şansımız olduğunu öne sürüyor. Yazar, unuttuğumuz özgürlük idealini yeniden keşfetmeye ve birlikte çalışarak daha iyi bir gelecek inşa etme çağrısında bulunuyor.

ÖZGÜRLÜK ÜZERİNE

Timothy Snyder

Snyder, özgürlüğün ne olduğunu, nasıl yanlış anlaşıldığını ve onu korumamızın neden hayatta kalmamız için tek şansımız olduğunu inceliyor. Yazar, unuttuğumuz özgürlük idealini yeniden keşfetmeye ve birlikte çalışarak daha iyi bir gelecek inşa etme çağrısında bulunuyor.

YAKINDA

GÜÇ VE TERCİH: Siyaset Bilimine Giriş

Phillips W. Shively

Siyaset bilimine giriş niteliğindeki bu kitap, güç, otorite, devlet ve siyasi sistemler gibi temel kavramları ele alıyor. Siyaset biliminin farklı yaklaşımlarını ve kuramlarını inceleyerek, siyasi olayları anlamak için güç ve tercih prizmasından bakılabilecek bir analiz çerçevesi sunuyor.

SİYASET PSİKOLOJİSİNE GİRİŞ

Cottam, Masters, Preston ve Dietz

Siyasetin psikolojik boyutlarını inceleyen bu kapsamlı eser, siyasi davranışları anlamak için gerekli kavramsal çerçeveyi sunuyor. Yazarlar, bireysel ve toplumsal düzeyde siyaseti etkileyen psikolojik süreçleri derinlemesine analiz ediyor.

TOTALİTARİZMİN PSİKOLOJİSİ

Mattias Desmet

Totaliter rejimlerin yükselişini ve kitle psikolojisini inceleyen bu çarpıcı kitap, insanların nasıl olup da totaliter ideolojilere kapıldığını açıklıyor. Desmet, tarihten ve günümüze örneklerle, totalitarizmin psikolojik ve temellerini analiz ediyor. **YAKINDA**

DEMOKRASİ VE ELEŞTİRİLERİ

Robert A. Dahl

Bu klasik eserinde Dahl, demokrasi kavramını ve tarihsel gelişimini inceliyor. Demokrasiye yöneltilen kuramsal eleştirileri ele alarak, demokratik sistemlerin güçlendirilmesi ve iyileştirilmesi için önerilerde bulunuyor. **YAKINDA**

SİYASİ DÜŞÜNCE TARİHİ

Donald G. Tannenbaum

Batı siyasi düşüncesinin en önemli isimlerini ve fikirlerini ele alan bu kitap, Platon'dan günümüze uzanan bir yolculuğa çıkıyor. Tannenbaum'ın akıcı anlatımı, siyasi düşüncenin gelişim sürecini ve günümüz siyasetine etkisini keşfetmek için keyifli bir okuma imkanı sunuyor.